

JORNADES CERCLES DE CONEIXEMENT

“Compartim sabers i treballem
plegats per la infància i l'adolescència”

26 i 27 d'abril de 2018

Centre de Negocis i Convencions de Badalona (BCIN)

TAULA RODONA:

**“Conèixer el que necessiten i volen els infants i adolescents
per oferir-los més i millors respostes”**

Aportació sobre infància

Montse Cusó

Treballadora social i experta en drets dels infants
i adolescents, i en infància en risc.

“Conèixer el que necessiten i volen els infants i adolescents per oferir-los més i millors respostes”

Taula Rodona, 26 abril 2018

Montse Cusó

1. **La Ciutadania:** l'infant com una persona igual a nosaltres els adults
2. **Drets Civils** establerts per la UNC, Convenció de les NU sobre els Drets de l'Infant
3. **L'escolta** dels infants
4. **La Participació** dels infants
5. **L'interés superior** de l'infant
6. **La funció ombudsmànica** dels adults i dels professionals: l'encàrrec de l'adult com a defensor dels drets dels infants
7. **Mites que obstaculitzen** la nostra mirada als infants com a ciutadans iguals en drets però diferents en necessitats

1. La Ciutadania: L'infant com una persona igual a nosaltres els adults

- Iguals en necessitats: la piràmide de Maslow se'ls pot aplicar? Sí, tenen les mateixes necessitats fisiològiques, de seguretat, d'amor i pertinença, de reconeixement i d'autorealització que els adults. Però en diferent grau, intensitat, forma.
- Iguals en saviesa: capacitat d'utilitzar el coneixement de manera intel·ligent
- Iguals en intel·ligència: capacitat de comprendre l'entorn
- Iguals en voluntat: capacitat de portar a terme accions contràries als nostres instints més primaris; capacitat d'actuar segons el lliure albir; capacitat d'elecció
- Iguals en honestedat: capacitat d'actuar amb coherència i sinceritat, capacitat de respectar la veritat
- Iguals en sinceritat: capacitat de mostrar-se tal és
- Iguals en lleialtat: incapacitat de traïr
- Iguals en motivació: capacitat de per seguir un objectiu derivat d'un interès
- Iguals en desitjos, filies i fòbies: ànsia de satisfer una necessitat, aficions, gustos, pors,
- Iguals en drets: drets de ciutadania

Per què els veiem com a inferiors:

- no poden defensar-se sense l'ajuda d'un adult
- no poden demanar el que necessiten per créixer bé sense l'acompanyament d'un adult
- els falta informació sobre el funcionament de la societat i de les institucions
- els falta informació sobre la seva condició d'iguals en drets que els adults
- els falta informació sobre el seu dret a reclamar
- els falta informació sobre el seu dret a opinar
- els falta informació sobre el seu dret a ser escoltat i prés seriosament

Què tenim de més nosaltres? Més maduresa, Més poder, Més comprensió global del món i de la societat en la que viu, i sobretot, Més capacitar de decisió

La vulnerabilitat dels infants rau en la seva dependència dels adults, uns adults que no sempre sabem o podem satisfer les seves necessitats ni respectar els seus drets.

Què necessiten dels adults:

- ser escoltats de la mateixa manera que ens escoltem els adults uns als altres
- ser presos seriosament, que considerem seriament allò que ens diuen
- ser reconeguts com a persones amb idees i accions per aportar
- ser respectats
- ser ajudats per assolir el màxim desenvolupament
- ser ajudats per reclamar els seus drets
- ser ajudats per obtenir la informació que els manca per fer eleccions i per prendre decisions
- que els deixem implicar-se
- que els deixem influir en la societat en la que viuen

L'adult ha d'utilitzar aquestes prerrogatives de Més que té en benefici dels que no les tenen: els infants.

Promoure la seva ciutadania activa és la millor prevenció envers els maltractaments als infants i els adolescents: els enforteix des de ben petits.

Però no hauríem de limitar la nostra mirada a la seva situació de dependència de l'adult, a la seva necessitat de protecció, sinó creure fermament en la imprescindible i real interdependència d'infants i adults.

PERQUÈ La manca de capacitat no és congènita sinó cultural

La capacitat s'ha d'exercir per aprendre-la progressivament i cal exercir-la en base a les seves experiències de vida

L. Gaitán afirma que *les limitacions biològiques dels ésser humans en néixer i en els primers anys de vida son reals, però que les limitacions socials creixen amb el temps; que la seva participació efectiva en la societat està limitada perquè no poden participar políticament, però també per la desconfiança dels adults en les seves capacitats, que no permeten una ampliació progressiva del exercici de les seves llibertats.*

Referent en el tractament als infants com a iguals:

Janusz Korczak, metge i pedagog polonès, escriptor també de llibres per als infants, que va ser director d'un orfenat per a nens jueus, va establir una mena de república per als nens, amb un parlament, una cort i un diari. Ve escriure, entre altres:

El dret del nen al respecte (1919/1929), on assenyala 21 drets:

- el dret a l'amor
- el dret al respecte
- el dret a les millors condicions per al seu creixement
- el dret a viure en el present
- el dret a ser ell o ella mateixa
- el dret a equivocar-se
- el dret a ser tingut en compte seriosament
- el dret a ser valorat per allò que és
- el dret a desitjar, demanar, reclamar.
- el dret a tenir secrets: S'han de respectar els seus secrets.
- el dret a una mentida, un engany, un robatori ocasional
- el dret a que li respectin els seus béns.
- el dret a l'educació.
- el dret a protestar contra la injustícia. *Hem d'acabar amb el despotisme.*
- el dret a tenir un tribunal de nens on pugui jutjar i ser jutjat pels seus iguals. *Nosaltres som els únics jutges de les accions dels nens, dels seus moviments, dels seus pensaments i els seus projectes. Jo sé que un tribunal de nens és imprescindible, que d'aquí a 50 anys cap escola ni cap institució estaran desproveïts d'un.*

El dret a ser defensat davant un tribunal de justícia especialitzat en la infància
El nen té dret a que es respecti la seva tristor. *Ni que sigui per la pèrdua d'una simple pedra.*

2. Drets Civils UNC

Els drets civils establerts per la UNC (arts. 7, 8, 13 a 17, 37a) són: expressar-se; informar-se; llibertat de pensament, consciència i religió; identitat; nom i nacionalitat; vida privada.

El dret a participar va directament lligat al dret d'escolta, al dret de ser informat, al dret de ser respectat, etc.

12, respecte pel punt de vista de l'infant: dret a ser escoltat en els procediments legals i administratius

13, llibertat d'expressió: garantir-lo en el procés de protecció

14, llibertat de pensament, consciència i religió

15, a l'associació

16, a la privacitat: a la seva vida privada, al seu món interior, a que els seus problemes personals i familiars no siguin públics

* Obligació de l'estat de facilitar que els infants facin ús dels drets. I l'article 24 obliga a la seva difusió: la trobem? Ni en els currículums de les professions que treballen amb els infants, ni en les institucions.

* La UNC diu que és necessari disposar de dades per fer el seguiment de la situació dels infants des de la seva perspectiva.

* Les decisions polítiques i administratives poden no ser les més adients per als infants a causa de la manca d'informació rigorosa.

* Com a subjectes passius tenen una sensació d'impotència i marginació que és el que els condueix efectivament a la passivitat.

* Hi ha una desvalorització infants en els àmbits cultural, social i educatiu: cal legitimar les formes de participació dels infants.

* Això ens demana definir el nostre rol de forma diferent en el moviment de participació d'infants, renunciar al poder, treballar en col.laboració.

* Cal donar-los paraula i assumir-la, cal que siguin influents a més a més d'acceptats.

3. L'escolta dels infants

L'Observació general núm. 12 del Comitè dels Drets de l'Infant sobre el Dret a ser escoltat, fa propostes concretes als estats per tal que l'apliqui, reconeix el dret a ser escoltat com un dels quatre principis generals de la Convenció (juntament amb el dret a la no-discriminació, el dret a la vida i al desenvolupament, i l'interès primordial dels infants), assenyala que s'ha de tenir en compte a l'hora d'interpretar i aplicar tots els altres drets, no té límit d'edat i el concepte d'infant com a portador de drets està "lligat a la vida diària de l'infant des de les primeres etapes".

- inclou el reconeixement i el respecte de formes no verbals de comunicació que, en el cas de situacions de maltractament, poden ser expressions de malestar o de patiment emocional.
- s'ha de poder fer efectiva en l'àmbit familiar i amb aquest objectiu el Comitè de Drets de l'Infant, CDI, recomana encoratjar mares pares tutors i cuidadors a escoltar els infants i a tenir en compte les seves opinions en els afers que els afecten, mitjançant la difusió d'informació i la formació.
- els infants han de tenir informació sobre aquest dret per poder exercir-lo i han de disposar de canals per expressar-se i d'un entorn que els doni la confiança que si expliquen el que els passa seran presos seriosament.
- els infants han de ser conscients del seu dret a ser protegits de qualsevol perill i han de saber on buscar ajuda si és necessari. Perquè la protecció davant l'abús sigui efectiva infants i adolescents han de ser informats del seu dret a ser escoltats i a créixer sense cap forma de violència física i psicològica.

Tots els serveis, recursos, institucions, programes, etc. que treballin amb infants i adolescents haurien de tenir:

- a. programes de formació i d'informació sobre els drets dels infants tant a aquests com a als adults;
- b. vies clares i conegudes per exposar, expressar, denunciar qualsevol tracte no adequat.

Per garantir una escolta activa i una participació real, cal:

- Que tinguin informació adequada a la seva edat.
- Encoratjar-los a que expressin les seves opinions i dir-los de la forma que sigui que volem tenir-les en compte de veritat.
- Escoltar els seus punts de vista amb respecte i seriosament, i explicar-los-hi de quina manera tindrem en compte les seves opinions i qui prendrà les decisions.
- Fer-los saber el resultat de cada decisió, i si aquesta és contrària al que ells desitjen, explicar-los-hi bé les raons per fer una altra cosa.

No té sentit escoltar-los si no tenim en compte el que diuen.

Sovint observem un cert recel en relació als drets dels infants i adolescents per part precisament dels col·lectius d'adults amb més contacte amb la infància: pares i mares, mestres, treballadors socials.*9-+ Falsament creiem que donar-los veu ens treu autoritat.

Al contrari, conèixer els drets dels infants, aprofundir en el que significa en la pràctica la seva aplicació en el treball professional, no només no fa el treball més complex i difícil, sinó que allibera des de diferents punts de vista: de l'omnipotent sentit de la responsabilitat adulta, en el nostre posicionament en el tracte amb ells, en la defensa de vegades aferrissada d'un determinat marc teòric, en la sempre difícil presa de decisions, que ens aporta paràmetres més clars, respectuosos, reals, simples, enfront de tanta complexitat.

Les institucions, les organitzacions, les entitats, els serveis, que treballen amb infants, però sobretot i abans que tot, els professionals del sistema de benestar són agents fonamentals per observar indicis d'una criança inadequada, de mancances en la seva atenció, d'obstacles que limiten el seu dret al màxim desenvolupament o de maltractaments de qualsevol tipus.

Les llars d'infants i els centres educatius, especialment, però també els CDIAPs, els centres de salut, els centres de salut mental, els casals, els esplais, els espais esportius, les cases d'infants, entre altres, són els que veuen, miren, parlen, juguen, eduquen, els infants i, per tant, els que poden observar i identificar els senyals d'alerta que els impediran créixer de forma plena.

Per què cal escoltar els infants?

1. En primer lloc perquè hi tenen el mateix dret que nosaltres, i així ens ho diu la UNC.
2. En segon lloc, perquè no fer-ho, ens priva del punt de vista d'un gran grup social, que té el cap clar i poc contaminat.
3. En tercer lloc, perquè les decisions que prenem el grup dels grans des dels àmbits polítics, administratius, socials i familiars tenen un gran impacte en les seves vides. I no és just que ells no hi diguin la seva.
4. En quart lloc, perquè ells són els experts en ser infant i en ser adolescent; ells saben més que ningú com són les seves vides quotidianes, que els hi manca i que els hi sobre, què els fa mal i què no els deixa créixer.
5. I per últim, però no menys important, perquè escoltant-los aprenem coses que no són presents en el nostre dia i dia i ens fa veure enfora de les nostres idees, dels nostres posicionaments, del nostre marc teòric. Escoltar-los ens dona les claus dels canvis que necessitem fer.

A hores d'ara això ho sabem tots els que treballem o vivim amb infants, en som conscients, crec. El problema és com ho posem en pràctica.

* Cal assegurar la formació i la suficiència del personal que atén els infants i els adolescents en qualsevol servei i institució.

* És un repte pels que prenen decisions polítiques, administratives o de qualsevol àmbit de la societat trobar formes d'escoltar els punts de vista dels infants i dels adolescents respecte als seus llocs de vida.

* Escoltant els infants, els polítics i els responsables dels serveis guanen saviesa i coneixement que els permet prendre millor decisions per a ells i elles.

* Cal determinar mecanismes d'escolta en els procediments judicials de separacions contencioses de parelles amb fills.

4. La Participació dels infants

Els articles 12 a 16 de la UNC reconeixen els drets dels infants a participar. Tanmateix, ens diu en Jordi Cots que: "Hi ha un dèficit endèmic de participació dels infants" .

Els infants i els adolescents com a grup social són una part de la població, formen part de la societat, però no participen en la seva organització, ni en les decisions que els afecten.

Necessitem la seva participació per actuar millor, ens cal incloure la seva mirada i és imprescindible la seva veu.

Molts han/hem parlat i parlen/parlem en nom seu, és urgent que els escoltem directament, sense intermediaris adults, perquè la seva ens arribi més neta i més clara, perquè el seu missatge sigui inequívoc.

Els infants i els adolescents són els experts en ser infants i adolescents. Però els adults som els que prenem les decisions en representació seva. És fàcil no veure o no tenir en compte molts elements importants en la planificació de recursos i serveis per a ells.

L'adult té un paper fonamental en la promoció i l'acompanyament en la seva participació, en donar-los la informació a la que tenen dret i que necessiten, i en evitar les actituds paternalistes.

Per contra, la manca de participació els fa sentir impotents, passius, incapaços.

Però la seva participació real en la societat no serà possible fins que els adults no deixem de resistir-nos-hi, fins que no creiem de veritat en els beneficis per a ells i per a nosaltres. Als infants els ajuda el desenvolupament personal i en la millora de l'autoestima, estimula el seu esperit crític, el coneixement dels propis drets i la possibilitat de reivindicar-los, facilita la comunicació i l'expressió de sentiments i idees.

- El Comitè reconeix particularment les dificultats de certs grups d'infants: nens y nenes petits, infants de grups marginats i desfavorits, els que pateixen algun tipus de discapacitat.

- Les condicions d'edat i maduresa poden avaluar-se quan s'escolta a un infant i quan un grup d'infants escolleix exposar els seus punts de vista. La tasca d'avaluar la seva edat i maduresa és més fàcil quan el grup pertany a una estructura organitzada com la família, o l'escola, però es fa més difícil quan s'expressen de forma espontània col·lectivament.

Les opinions expressades pels infants poden aportar perspectives i experiències rellevants i han de ser considerades en la presa de decisions, la formulació de polítiques i l'elaboració de lleis i mesures, i també la seva avaluació.

El concepte de participació emfatitza que la inclusió dels infants no ha de ser una acció puntual sinó un punt de partença d'un intercanvi continuat entre els infants i els adults en el desenvolupament de polítiques, programes i mesures en la vida dels infants.

El Comitè ha establert cinc passos per a la implementació del dret de l'infant a ser escoltat en els assumptes que l'afecten i a que pugui exposar el seu punt de vista formalment.

a. Preparació

Assegurar que l'infant està informat del seu dret a expressar la seva opinió en tots els assumptes que l'afecten i, en particular, en qualsevol procediment judicial i administratiu de presa de decisions, i sobre l'impacte que les seves opinions expressades tindran sobre el resultat.

b. Audiència

El context en el que un infant exerceix el seu dret a ser escoltat ha de ser adequat i encoratjador a fi de donar-li seguretat que l'adult responsable l'escoltarà i considerarà seriosament el que ell digui. L'experiència ens diu que el format hauria de ser el d'una conversa de dues persones i no el d'un examen en el que una persona [interpreta](#) a una altra.

c. Avaluació de la capacitat de l'infant

El punt de vista de l'infant ha de tenir el pes que li correspon: una anàlisi dels casos individuals ens diu que l'infant és capaç de formar els seus punts de vista de forma raonable i independent, per la qual cosa és un factor significatiu en la solució del problema.

d. Informació sobre el pes donat a les opinions de l'infant (feed-back)

El responsable de la presa de decisions ha d'informar l'infant del resultat del procés i de com s'ha tingut en compte el seu punt de vista, com a garantia que s'escolta l'infant com un requisit formal sinó que es pren seriosament.

e. Queixes, recursos i reparació

Cal legislació per a oferir als infants procediments i recursos per presentar la seva queixa quan es vulnera el dret d'escolta.

Els infants han de poder adreçar-se a un ombudsman o a una persona que tingui les seves funcions en totes les institucions, recursos i serveis per a infants.

Priscilla Alderson, sociòloga investigadora que treballa en la defensa dels drets dels infants diu que infants i persones adultes es necessiten mútuament en el sentit de donar i rebre.

Jordi Cots, advocat i pedagog, que va ser el primer adjunt al Síndic de Greuges per a la defensa dels drets dels infants de Catalunya, diu que hi ha un dèficit endèmic de participació dels infants i dels adolescents en la vida quotidiana; que tots dos hem d'aprendre, per part de l'adult és una disposició, implica una obertura de ment, una capacitat de sorprendre's, tenint en compte que la relació dels adults amb els infants no és equitativa, i que aquests tenen una dependència absoluta dels adults.

X. Fernández diu que la Llei d'Infància 14/2010 incorpora la paraula oportunitats en el seu títol, entenent aquestes com els nous camins que s'han d'obrir i que han de permetre als infants i als joves llur ple desenvolupament com a ciutadans, que s'han de traduir en l'establiment de canals i instruments per fer sentir la veu d'infants i adolescents, per fer expressa la seva participació en la presa de decisions i per facilitar el futur encaix, com a persones responsables, en la societat adulta.

Consulta o Participació: cal reflexionar sobre quin és realment el nostre objectiu

- a. consultar els infants sobre les seves opinions o
- b. implicar-los en la presa de decisions.

Els nivells de participació segons Roger Hart son:

8. Iniciada pels joves
7. Iniciada pels joves amb direcció d'adults
6. Iniciada pels adults
5. Els joves són consultats i informats
4. Dirigida però informada
3. Tokenisme: simbòlica i no representativa
2. Decorativa
1. Manipuladora

Respecte de la participació dels infants, amb motiu del 25è aniversari de la UNC, Save the Children feu constar que:

La participació dels nens i nenes a la societat, un dels drets que recull la Convenció, no es dóna ni als estats del nord ni als del sud:

- en els països desenvolupats, només són receptors passius i se'ls educa perquè donin per fet el gaudi dels drets; no s'escolta què opinen sobre les qüestions que els afecten personalment;
- en els països en desenvolupament, sovint són vistos com a objectes d'acció humanitària i no com a subjectes de drets amb les capacitats de conèixer, exercir i exigir.

En aquella ocasió, Diomira deia que es constatava que el problema de la participació infantil rau en la gestió que en fan els adults, i en les pors i el desconeixement vivencial i formatiu que ens han acompanyat.

Elisabet Abeyà, pedagoga i mestra, que fa poc va publicar el llibre "Amb ulleres verdes", ens diu: Hi ha una actitud que veig molt negativa i que malauradament es dóna massa sovint: el mestre parla i els alumnes escolten. És el "Jo soc el mestre, així que soc jo el que parlo".

Experiència de Participació en Desastres: Projecte CUIDAR

El projecte "*CUIDAR: Cultures de resiliència en infants i joves en situacions de desastre*" és un projecte europeu H2020 que, des de la participació protagonista dels infants i joves, pretén generar impacte en les persones responsables dels diferents organismes públics encarregats de gestionar les situacions de

desastres, fent arribar les demandes i necessitats que tenen els infants i els joves sobre les seves actuacions, tant a nivell de prevenció com d'actuació en cas de risc.

Està coordinat per la Universitat de Lancaster (Regne Unit) i hi participen universitats i organitzacions de quatre països diferents de la Unió Europea: Universitat Oberta de Catalunya (UOC), Espanya; Save the Children, Regne Unit (SAVE Regne Unit); Instituto de Ciències Socials da Universidade de Lisboa (ICSUL), Portugal; Save the Children Italia (SAVE Italia); Panepistimio Thessalias (UTH), Grècia. A més a més, el projecte compta amb un comitè ètic i un grup d'assessors internacionals.

L'objectiu general del projecte CUIDAR és analitzar en diferents països europeus i de manera simultània la percepció del risc i la gestió dels desastres des del punt de vista dels infants i joves. Per això parteix de la necessitat de desenvolupar estratègies participatives que permetin que els infants i els adolescents de diferent procedència i condició puguin articular les seves experiències i idees per a generar respostes que impactin sobre els actuals programes de prevenció, protecció i recuperació davant de desastres de qualsevol tipus.

Els objectius específics que guien el projecte són:

- Comprendre les experiències d'infants i joves davant de situacions de desastre i l'impacte que aquests tenen en les seves vides.
- Identificar com millorar el recolzament a infants i joves avant de situacions de desastre i incrementar la seva resiliència davant de futures emergències.
- Desenvolupar espais i eines comunicatives innovadores que permetin donar a conèixer les necessitats, coneixements i propostes d'infants i joves per a la gestió de desastres.
- Influir en la gestió d'emergències i desastres per enfortir una cultura participativa capaç d'incloure les necessitats dels infants i joves davant de situacions de desastre.

Un dels principals objectius és extreure un conjunt de recomanacions per a l'elaboració d'un nou marc europeu de col·laboració entre professionals, infants i joves en l'àmbit de la gestió de desastres.

Troballes

- Desconeixen els seus drets com a infants i joves, en especial els articles que fan referència al dret a la participació i a ser escoltats.
- Valoren molt positivament el fet de què se'ls escolti i es tingui en compte la seva veu; per això, ara tenen ganes de fer arribar les seves idees i demandes als experts i als polítics i comprovar si realment en aquests espais també se'ls escolta.
- Un factor clau per a fomentar la participació es la pròpia actitud i rol dels adults, de mares, pares, mestres i professionals davant una major col.laboració i protagonisme dels infants i dels adolescents.
- Quines dificultats té el món adult, institucional, professional per a acollir, fer lloc, als infants en matèria de participació? Es pot generalitzar aquesta situació a d'altres àmbits? Quins límits culturals, socials, dificulten una major participació d'infants? Què es pot fer per millorar aquesta situació? Quines són les formes de participació que resulten més sencilles d'implementar i de fer que siguin sostenibles? Quines són aquelles que ens ofereixen una participació de major qualitat i per què?

En situacions d'emergència, s'ha provat que els infants i els adolescents han jugat un paper decisiu en la presa de decisions immediata per a la supervivència familiar.

5. L'interés superior de l'infant

L'interès superior de l'infant és:

1. *Un dret substantiu, real, essencial*: el dret de l'infant a que els seus interessos principals siguin tinguts com una consideració primordial, com una garantia que la decisió sobre un infant individual, un grup concret d'infants, o els infants en general serà en el seu benefici.
2. *Un principi interpretatiu*: si una provisió legal pot ser interpretada de més d'una manera, cal triar aquella que millor serveix al benestar de l'infant.
3. *Un procediment*: el procés de decisió ha d'incloure l'avaluació de l'impacte (positiu o negatiu) en la vida de l'infant o dels infants.

Això és el que estableix l'Observació General núm. 14 sobre l'article 3 de la UNC sobre l'Interés superior de l'infant: "En totes les mesures concernents als infants que prenguin les institucions públiques o privades de benestar social, els tribunals, les autoritats administratives o els òrgans legislatius, una consideració primordial a què s'haurà d'atendre serà l'interès superior de l'infant."

El principi de l'interès superior de l'infant i la seva aplicació per les institucions estableix que cal:

- Prendre mesures concretes per assegurar que l'interès superior de l'infant sigui un factor determinant en totes les accions del poder públic que el puguin afectar.
- La incorporació de la perspectiva dels infants en la presa de decisions mitjançant la posada en marxa i la millora de mecanismes de participació d'infants i adolescents, des del Consell Nacional a consells locals, participació en la vida escolar i el lleure, consentiment informat en l'àmbit de la salut o el paper actiu als mitjans de comunicació, entre d'altres.
- Assegurar la despesa pública en polítiques d'infància per reduir el dèficit històric de Catalunya i apropar-nos a la mitjana europea.

El Tercer Protocol facultatiu de la Convenció sobre el Procediment de Comunicació fa possible exercir el dret de comunicació com a mecanisme per reclamar el compliment dels drets.

Va costar molt, es preparava des de feia anys, doncs la UNC era l'únic tractat internacional que no tenia procediment de comunicació:

- a. per ser *plenament titular de drets i poder demanar protecció*;
- b. per *constituir un mecanisme internacional*; i
- c. per *identificar mancances en els sistemes de protecció nacionals i poder recomanar mesures de millora als estats*.

Per què cal prioritzar l'interès de l'infant?

- per la seva particular situació jurídica
- perquè exerceixen els seus drets a través dels adults que els cuiden
- perquè no poden decidir per sí mateixos
- perquè entre ells i la seva forma de vida hi ha sempre els adults com a intermediaris
- perquè els afecta més l'acció o inacció del govern i dels professionals
- són més vulnerables a l'explotació i l'abús
- el cost del fracàs en la intervenció amb els infants és molt alt
- pateixen més la fragmentació dels serveis públics

Sobre la Capacitat d'Obrar dels infants en l'ordenament jurídic

La Llei 14/2010 sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, en l'Article 17 estableix l'*Exercici dels drets propis pels infants i adolescents*:

1. Els infants i els adolescents poden exercir i defensar ells mateixos llurs drets, llevat que la llei limiti aquest exercici. En qualsevol cas, poden fer-ho mitjançant llurs representants legals, sempre que no tinguin interessos contraposats als propis.
2. Les limitacions a la capacitat d'obrar dels infants i els adolescents s'han d'interpretar sempre de manera restrictiva.

El Llibre segon del codi Civil de Catalunya relatiu a la persona i la família posa l'accent en la capacitat natural com a criteri que fonamenta l'atribució de la capacitat d'obrar, d'acord amb el Codi civil que, juntament amb l'edat, permet fer una valoració gradual llarg de la vida de la persona.

6. La funció ombudsmànica dels adults i dels professionals: l'encàrrec de l'adult com a defensor dels drets dels infants

La societat l'hem organitzat i l'estem organitzant els adults. La perspectiva dels infants i adolescents, la seva manera de veure, de sentir, les seves opinions, els seus desitjos, no han estat massa sovint incorporats a aquest funcionament de les coses, ni tant sols en les coses que els afecten directament.

Hem pensat iensem, sincerament, que nosaltres sabem millor el que és bó per a ells, el que és més convenient, més adequat, el que més els ajudarà al seu armoniós, ple i integral desenvolupament.

Però mirar la nostra feina amb els infants i les seves famílies des de la perspectiva dels infants, de les seves necessitats i dels seus drets, resulta en certa manera alliberador perquè ens fa anar més enllà dels nostres valors, del nostre marc teòric, d'una bona pràctica.

En el tracte amb els infants i els adolescents, en el compliment de l'encàrrec que tenim, ens constituïm sovint en els seus interlocutors amb la societat, en els seus intèrprets, de vegades en els mediadors entre un entorn desfavorable o vulnerant i ell, en avaluadors de les seves necessitats i dels seus problemes.

Aquest fet, que en sí mateix no és negatiu, aquest paper que fem, honestament, des de la nostra perspectiva d'adults, és complicat. Cal que ens preguntem de forma continuada qui és el nostre client, per qui treballem, quin és el nostre objectiu. I a partir d'aquí escoltar la seva demanda, en el llenguatge en el que ens estan parlant, despullats en la mesura del possible dels nostres prejudicis, de les nostres representacions mental condicionades pel nostre inconscient col.lectiu o individual, que sovint no ens permet integrar ALLÒ que estem "entenent" del que ens estan dient, i actuem en conseqüència.

Per què aquesta funció ombudsmànica?

Per la seva vulnerabilitat, perquè no tenen veu, perquè no se'ls escolta, perquè no se'ls creu. La seva situació jurídica els situa en una indefensió que cap altre grup social pateix: no poden votar, no poden associar-se, no poden participar en els mecanismes de la presa de decisions en assumptes que els afecten.

Per intervenir de forma adequada en les situacions de maltractament i abús infantil cal estar preparat:

- a) estar informat sobre les necessitats i els drets dels infants i dels adolescents;
- b) estar format sobre els indicadors i els factors de risc; i
- c) estar conscienciat i treballat respecte de les actituds i actuacions a fer.

Heus aquí la funció ombudsmànica dels adults i dels professionals que treballem amb els infants i adolescents: el coneixement dels seus drets ens compromet, ens marca les prioritats, no permet prendre partit per cap altre interès que el de l'infant, quan els drets s'aquest i el de les institucions o dels adults entren en conflicte.

LA INTERVENCIÓ DELS PROFESSIONALS

L'adult com a MEDIADOR de drets

L'adult com a AVALUADOR de necessitats

L'adult com a INTÉRPRET de desitjos

L'adult com a DEFENSOR: amb ell, no per a ell

La intervenció dels professionals ha d'incloure:

- La participació real dels infants i els adolescents en allò que els afecta: l'escolta
- La prioritat de l'interès dels infants per sobre dels altres, també per damunt del seu marc teòric, de les seves conviccions, dels seus interessos.

El TREBALL EN PARTNERSHIP, en col.laboració amb els infants és aquell en que els infants *tenen la percepció de ser tractats i ajudats des de la igualtat*, des de la col.laboració mútua, mitjançant:

- L'escolta atenta
- Una actitud no directiva
- Una actitud lliure de judicis de valor
- Una actitud pacient amb l'aprenentatge d'actituds
- Sense posar pressió sobre els infants, donant temps
- Oferint diverses opcions

7. Mites que obstaculitzen la nostra mirada als infants ciutadans iguals en drets però diferents en necessitats:

- Els nens menteixen, els nens fabulen, els nens inventen

Aquest mite ens fa partir d'un supòsit erroni, atès que els estudis ens diuen que els infants no menteixen més que els adults en els procediments judicials. Partir d'aquest supòsit pot portar a: no tenir en compte les seves necessitats, no creure l'existència d'un problema, no investigar una denúncia, no explorar una revelació de maltractament, no denunciar uns fets.

- Els adults som bons i busquem el millor per als infants, no som tant dolents com per fer-los mal

Aquest mite ens fa partir d'un supòsit que ha estat desmuntat abastament, atès que:

- s'han provat al llarg del temps maltractaments i tortures de tot tipus als infants perpetrades per adults: coneixem revelacions de maltractaments i abusos antics als quals no se'ls havia donat credibilitat en el moment dels fets; son descobertes restes de nens de totes edats assassinats per membres del seu entorn familiar, sovint per aquells que tenen la missió de cuidar d'ells i de protegir-los.

- La versió de l'adult és més fiable: davant dues versions d'un fet per part d'un adult i d'un nen, té raó l'adult

Aquest mite no es sustenta en cap factor objectiu:

- només és la diferència d'estatus i de poder d'un i l'altre el que ens fa decantar de forma automàtica
- superar aquest mite ens portarà a treballar amb els fills tant com amb els pares en la intervenció familiar.
- No sempre l'interès de l'infant va pel davant de qualsevol altre interès: no acceptar l'article 3 de la UNC, un dels drets primordials, és la porta oberta a mirar cap a una altra banda davant senyals d'assetjament escolar, de maltractament; a tenir actituds negacionistes davant una revelació; i a no prendre seriosament el que diuen els infants si els adults diuen el contrari.

- El menysteniment de l'impacte del tracte inadequat en el benestar de l'infant i en el seu desenvolupament.

"És petit/a, no se n'adona del que succeeix, els nens son forts; això no pot ser perquè no tenim recursos": son exemples de comentaris de professionals davant un infant maltractat o amb problemes de creixement, un alumne cec o amb sordera, etc.

- No cal que tothom estigui format, "només faltaria que ara tots els professionals (metges, mestres) ens demanessin cursos de formació sobre els drets dels infants, sobre el dret de participació, sobre el maltractament infantil."

Aquesta afirmació és real. Pensar (o voler pensar) que n'hi ha prou amb que els especialistes tinguin la formació necessària, deixa sense atendre necessitats no satisfetes de l'infant, per manca de detecció, d'identificació, d'estudi per part d'experts, derivació de situacions de maltractament.

El CDI recomana, específicament:

- impartir formació general i específica sobre drets dels infants per a tots els professionals que treballin amb infants i adolescents, inicial i durant el servei. assegurar que aquesta formació forma part de l'historial educatiu de tots els professionals que han de treballar amb infants.

La formació dels professionals, la informació a la ciutadania, permeten la sensibilització ciutadana per tal de fer possible:

1. *El respecte als infants com a persones humanes tant valuoses com nosaltres els adults i amb drets propis:* això ens farà escoltar i prendre seriosament el que ens diuen.
2. *La convicció profunda que escoltar-los és necessari* i ens aporta elements imprescindibles per comprendre la seva situació, per prendre decisions que els afecten.
3. *La participació real dels infants en els diferents àmbits de la seva vida contribueix a la garantia del seu benestar, del seu correcte desenvolupament i és un factor de protecció davant la violència de qualsevol mena.*

Per acabar, unes paraules de la Gerison Lansdown, que va ser Directora de l'Oficina dels Drets dels Infants al Regne Unit:

“Com a adults hem desoït permanentment els infants, hem permès que se’ls fés un mal que sempre hem amagat. En nom dels més alts interessos, els hem internat per molt temps en grans institucions, ens hem negat a escoltar acusacions de maltractaments físics o sexuals, hem permès un alt nivell de càstig corporal, hem separat els infants de la seva família, els hem negat el coneixement del seu origen o identitat, hem tolerat la intimidació, els hem tancat per haver fugit de casa, hem segregat els infants amb discapacitats, hem renunciat al seu benefici, la llista és inacabable. Evidentment, serà impossible de garantir la protecció adient de tots els infants, però es podrien evitar (o al menys disminuir) una bona part dels abusos passats i presents contra els drets dels infants, només que els escoltessim i ens prenguessim seriosament el que tenen a dir”